

A M B A S A D A
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
NA UKRAINIE
WYDZIAŁ EKONOMICZNY
01034 Kijów, ul. Jarosławiw Wał 12
tel: (044) 230.07.71, 230.07.78; fax: (044) 270.63.36

HANDEL ZAGRANICZNY UKRAINY W 2008 R.¹

Wyniki handlu zagranicznego Ukrainy w 2008 roku przedstawiają się następująco:

	2008 r. mln USD	2007 r. mln USD	2008/2007 %
Eksport towarów	67.002,5	49.248,1	135,9
Import towarów	85.534,4	60.669,9	141,1
Saldo obrotów towarowych	- 18.531,9	- 11.421,8	
Eksport usług	11.694,2	9.038,8	129,4
Import usług	6.646,8	4.980,6	133,5
Saldo obrotów usługami	5.047,4	4.058,2	
Eksport towarów i usług	78.696,7	58.286,9	135,0
Import towarów i usług	92.181,2	65.650,5	140,4
Saldo	- 13.484,5	- 7.363,6	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy

Miesięczne obroty ukraińskiego handlu zagranicznego (towarowego) systematycznie rosły w okresie styczeń-lipiec, od poziomu 3,7 mld USD w przypadku eksportu i 4,6 mld USD w przypadku importu do odpowiednio 7,7 mld USD i 8,8 mld USD. Na skutek nasilającego się kryzysu finansowego na świecie w sierpniu nastąpiło odwrócenie trendu – miesięczna wartość eksportu zaczęła stopniowo spadać – do 6,7 mld USD w sierpniu i wrześniu, 5,6 mld USD w październiku i zaledwie 3,7 spadła mld USD w listopadzie. W grudniu eksport, co prawda wzrósł do poziomu 4,1 mld USD, ale była to wartość o 15,5% niższa w stosunku do grudnia 2007 r. Spadek importu początkowo był mniej gwałtowny – jeszcze w sierpniu i wrześniu import utrzymywał poziom powyższej 8 mld USD (odpowiednio 8,2 i 8,4 mld USD) – jednak nasilił się w IV kwartale i trwał konsekwentnie do końca roku. W październiku import osiągnął wartość 7,6 mld USD, w listopadzie niespełna 5,3 mld USD, a w grudniu 4,8 mld USD² (o 27,3% mniej niż w grudniu 2007 r.). Spadek eksportu spowodowany był gwałtownym spadkiem cen i popytu na wyroby metalurgiczne i chemiczne, stanowiące ponad połowę wartości ukraińskiej oferty eksportowej. Nie zapobiegła temu spadkowi wyraźna deprecjacja ukraińskiej waluty, która z kolei była jedną z podstawowych przyczyn załamania się importu. Jednocześnie zjawiska te powodowały stopniowe równoważenie obrotów towarowych - miesięczny deficyt w grudniu osiągnął najniższy poziom w całym 2008 r. – jedynie 0,7 mld USD, podczas gdy w marcu i kwietniu nadwyżka importu nad eksportem sięgała 2,3-2,4 mld USD.

¹ Na podstawie danych Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy.

² Średnia miesięczna wartość importu w 2008 r. wyniosła 7,1 mld USD, eksportu – 5,6 mld USD

Mimo to, w skali całego roku ujemne saldo obrotów towarowych osiągnęło rekordowy poziom ponad 18,5 mld USD (w 2007 r. – 11,4 mld USD). Dodatnie saldo w handlu usługami tylko częściowo równoważyło deficyt obrotów towarowych, co spowodowało pogorszenie sytuacji na rachunku bieżącym bilansu płatniczego. Według danych Narodowego Banku Ukrainy deficyt na rachunku obrotów bieżących wyniósł na koniec roku 11,9 mld USD, czyli 6,7% PKB (w 2007 r. 5,3 mld USD i 3,7% PKB), przy czym w grudniu jego przyrost był najniższy od lipca (jedynie 0,4 mld USD).

W odróżnieniu od roku ubiegłego dostawy do państw WNP nie były już głównym motorem wzrostu ukraińskiego eksportu – w porównaniu z 2007 r. nastąpił spadek tempa wzrostu eksportu do WNP z 47% do 28%. Państwa WNP pozostały jednak największym odbiorcą ukraińskich towarów, z udziałem 35,5% w eksporcie Ukrainy (rok wcześniej – 37%). Wśród głównych partnerów handlowych Ukrainy spośród państw WNP wolniej niż w roku poprzednim rosły przede wszystkim dostawy do Rosji (spadek dynamiki z 46,4% do 24,2%) oraz Kazachstanu (odpowiednio z 73,5% do 27,8%), Mołdawii (z 35,8% do 29,3%) i Gruzji (z 68,9% do 24,3%). Odnotować należy natomiast wyższą dynamikę dostaw do Białorusi (wzrost o 34,8%) i Uzbekistanu (wzrost o 71,6%) oraz utrzymanie ponadprzeciętnej dynamiki eksportu do Azerbejdżanu (wzrost o 44,3%). Rosja pozostaje nadal zdecydowanym liderem wśród odbiorców ukraińskich towarów, choć jej udział, w porównaniu z 2007 r. obniżył się z 25,7% do 23,5%. Kraje UE również obniżyły swój udział w ukraińskim eksporcie, z 28,3% do 27,1%. Stało się to głównie za sprawą względnie niskiego tempa wzrostu eksportu do pozostających trzecim rynkiem eksportowym Ukrainy - Włoch (wzrost eksportu w 2008 r. wyniósł 8,8%) i Niemiec (wzrost o 11,7%), które w efekcie spadły z 4 miejsca na liście importerów ukraińskich towarów na miejsce 7 (wyprzedzone przez Polskę, Białoruś i USA). Wśród czołowych unijnych partnerów handlowych Ukrainy ponadprzeciętny był wzrost eksportu do Polski (42,8% wobec średniej dynamiki ukraińskiego eksportu w 2008 r. na poziomie 35,9%), do Holandii (o 46%) i Bułgarii (prawie dwukrotny). Dzięki wysokiej dynamice wzrostu eksportu do Azji (o 47,4%), udział krajów azjatyckich wśród odbiorców ukraińskich towarów wzrósł w 2008 r. z 21% do 22,8%. Na drugim miejscu listy krajów-importerów ukraińskich towarów pozostaje Turcja (tempo wzrostu eksportu do tego kraju było jednak niższe od przeciętnego – 27,1%). Zwraca uwagę szybkie tempo wzrostu eksportu na Bliski Wschód (do Jordanii, Arabii Saudyjskiej, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Iranu, a poza Azją – do Egiptu, który przesunął się na 9 pozycję wśród głównych odbiorców ukraińskich towarów) oraz Republiki Korei. O prawie 85% wzrósł ukraiński eksport do Stanów Zjednoczonych osiągając wartość prawie 2 mld USD.

Analogiczne tendencje wystąpiły w 2008 r. w strukturze geograficznej ukraińskiego importu – ponadprzeciętną dynamikę wzrostu odnotowały dostawy z państw Ameryki (wzrost o 85,8%) i Azji (wzrost o 71,2%), wolniej wzrastały dostawy z krajów europejskich (wzrost o 32,2%) i państw WNP (wzrost o 31,3%). W efekcie udział importu z krajów WNP obniżył się z 42,2% w 2007 r. do 39,2% w roku ubiegłym, na kraje członkowskie UE przypadło 33,7% ukraińskiego importu (w 2007 – 36,6%). Niska dynamika dostaw z Rosji w 2008 r. (wzrost o 15,3%) spowodowała, że udział Rosji w ukraińskim imporcie obniżył się o 5 punktów procentowych – do poziomu 22,7%. Podobną dynamikę odnotował trzeci na liście największych dostawców na rynek ukraiński - Turkmenistan, w efekcie udział tego kraju zmniejszył się o ponad 2 punkty procentowe (do 6,6%). Spośród pozostałych krajów WNP warty odnotowania jest prawie czterokrotny wzrost importu z Uzbekistanu, prawie dwukrotne zwiększenie dostaw z Białorusi i z Kazachstanu - o 85%. Wśród unijnych partnerów handlowych Ukrainy dynamikę wzrostu przekraczającą średnią dla całego ukraińskiego importu utrzymały dostawy z Polski (46,6%) oraz Wielkiej Brytanii, Rumunii i Holandii. Wysoki wzrost dostaw z Azji był efektem wyraźnego zwiększenia importu z Chin, Japonii i

Turcji. Dwukrotnie wzrosły dostawy ze Stanów Zjednoczonych. Strukturę geograficzną ukraińskiego handlu zagranicznego przedstawia załącznik nr 1.

Pomimo znaczącego spadku eksportu wyrobów metalurgicznych w ostatnim kwartale, w strukturze towarowej ukraińskiego eksportu w 2008 roku utrzymana została dominacja produkcji metalurgicznej, której udział wyniósł 41,2% (udział eksportu żelaza i stali stanowił 34,3% całego ukraińskiego eksportu, natomiast wyrobów z żelaza i stali – 5,3%). Wzrost udziału artykułów rolno-spożywczych w ukraińskim eksporcie z 12,6% do 16,2% był wynikiem prawie pięciokrotnego zwiększenia eksportu zbóż (w efekcie udział zbóż stanowił 5,5% całości eksportu w 2008 r.). Dzięki wysokiej dynamice wzrostu eksportu (65%) w 2008 r. udział produktów mineralnych w ukraińskim eksporcie zwiększył się do 10,5%. W grupie tej zwraca uwagę prawie dwukrotny wzrost eksportu w pozycji 26 UKTZED - rudy, żużle i popioły (i wzrost udziału tej pozycji do 3,2% całości eksportu), udział surowców energetycznych w eksporcie wzrósł do 6,1%. Wyroby przemysłu chemicznego stanowiły 7,5% ukraińskiego eksportu w 2008 r. Na tle zdecydowanie surowcowej struktury ukraińskiego eksportu jako negatywny należy uznać spadek udziału wyrobów przemysłu elektromaszynowego z 16,8% do 16%.

Po stronie importu największy pozostał udział produktów mineralnych (29,7%, w tym głównie surowców energetycznych: gaz ziemny stanowił 11% całego importu, a ropa naftowa 5,3%) oraz wyrobów przemysłu elektromaszynowego (również 29,7%). Wśród najważniejszych grup ukraińskiego importu niezmiennie znajdują się również produkty chemiczne, tworzywa sztuczne i wyroby gumowe (13,3%), metale i wyroby hutnicze (7,5%) oraz artykuły rolno-spożywcze (7,5%). Dynamicznie rósł w ubiegłym roku import środków transportu – udział pojazdów naziemnych (z wyłączeniem szynowych) – wzrósł z 12,8% do 13,3%. Spadł natomiast udział importu maszyn i urządzeń – z 17,4% w 2007 r. do 15,6%. O prawie 50% zwiększył się import żelaza i stali (udział w łącznym imporcie wzrósł z 3,7% do 3,9%). Ponadto, w porównaniu do roku 2007, odnotować należy ponad pięciokrotny wzrost importu mięsa i produktów mięsnych (w efekcie udział tej pozycji stanowił 1% całości ukraińskiego importu w 2008 r.). Szczegółową strukturę towarową ukraińskiego handlu zagranicznego przedstawia załącznik nr 2.

Regionalna struktura ukraińskiego eksportu w 2008 roku pozostała niezmienną – czołowe pozycje w tym zestawieniu nadal zajmują obwody: doniecki (21,6% ukraińskiego eksportu), dnipropietrowski (19,7%), m. Kijów (12,9%) i obwód ługański (9,5%). Tym samym eksport w układzie regionalnym pozostaje bardzo skoncentrowany – cztery uprzemysłowione obwody wschodniej Ukrainy: doniecki, dnipropietrowski, ługański i zaporoski, mają w nim ponad 58% udziału. Jeszcze większa koncentracja występuje w przypadku importu – na samą stolicę Ukrainy przypada ponad 42% dostaw towarów z zagranicy.

Podsumowanie

Główne tendencje w ukraińskim handlu zagranicznym w 2008 r. to:

- 1) bardzo wysokie tempo wzrostu obrotów towarowych w okresie pierwszych trzech kwartałów – statystyki za okres styczeń-wrzesień 2008 r. informowały o wzroście eksportu o 50,1%, a importu o 60,2% w porównaniu do analogicznego okresu 2007 r.,
- 2) wyraźny spadek obrotów towarowych w ostatnim kwartale 2008 na skutek wpływu światowego kryzysu finansowego, w listopadzie i grudniu silniejszy w przypadku importu,

w związku z wpływem gwałtownego obniżenia kursu wymiany ukraińskiej waluty; w efekcie – wyraźne wyrównanie bilansu handlowego w grudniu, z perspektywą dalszego utrzymania się tej tendencji,

- 3) w ujęciu rocznym - rekordowy deficyt w obrotach towarowych, który tylko częściowo równoważył dodatnie saldo obrotów usługami,
- 4) rosnący udział krajów azjatyckich i USA w obrotach towarowych; jednoczesny spadek udziału dwóch głównych partnerów handlowych Ukrainy – WNP i UE – statystyki za grudzień 2008 r. pokazują również, że w warunkach kryzysu ograniczenie możliwości eksportu na Ukrainę może w większym stopniu dotknąć krajów WNP (w grudniu 2008 nastąpił spadek importu z WNP o ponad 40% w porównaniu do grudnia 2007) i krajów europejskich (spadek o prawie 28%) niż państw azjatyckich (spadek o niespełna 7%) i USA (wzrost o 11%); z kolei wpływ kryzysu na ukraiński eksport może, w oparciu o dane za grudzień 2008, okazać się większy w przypadku dostaw do Azji (redukcja o prawie 30% w porównaniu do grudnia 2007 r.) i Ameryki (spadek o prawie 55%), niż do krajów WNP (spadek o niespełna 9%) i państw europejskich (spadek o 5%),
- 5) w strukturze towarowej eksportu utrzymanie dominacji produkcji metalurgicznej niskoprzetworzonej i surowcowego charakteru eksportu, przy wyraźnym wzmocnieniu udziału eksportu artykułów rolno-spożywczych, przede wszystkim zbóż (na skutek wyjątkowo dobrych plonów i zniesienia ograniczeń eksportowych w tym zakresie); po stronie importu dalszy wzrost znaczenia dostaw pojazdów samochodowych i części do nich (co miało wpływ na działania lobbystyczne zmierzające do ochrony „krajowego producenta” poprzez podwyższenie ceł),
- 6) nadal dominująca pozycja wschodnich regionów Ukrainy w generowaniu eksportu oraz Kijowa – po stronie importu towarów.

Opracował: Wydział Ekonomiczny Ambasady RP w Kijowie

Struktura geograficzna handlu zagranicznego (towarowego) Ukrainy w 2008 r.

Region	EKSPORT			IMPORT		
	Wartość w mln USD	w % w stosunku do 2007	Udział % w całym eksporcie	Wartość w mln USD	w % w stosunku do 2007	Udział % w całym imporcie
Ogółem	67.002,5	135,9	100,0	85.534,4	141,1	100,0
kraje WNP	23.819,2	128,0	35,5	33.569,5	131,3	39,2
Europa (bez WNP)	19.736,7	140,7	29,5	30.475,8	132,2	35,6
w tym UE 27	18.157,7	130,5	27,1	28.825,1	129,7	33,7
Azja	15.263,9	147,4	22,8	15.306,4	171,2	17,9
Ameryka	4.144,1	154,3	6,2	4.190,6	185,8	4,9
Afryka	3.903,7	139,8	5,8	1.559,0	231,6	1,8
Australia i Oceania	63,9	407,3	0,1	431,7	336,1	0,5

Czołowi odbiorcy ukraińskich towarów w 2008 r.

Państwo	Wartość w mln USD	w % w stosunku do I poł. 2007	Udział % w całym eksporcie
Rosja	7.844,0	124,2	23,5
Turcja	4.633,4	127,1	6,9
Włochy	2.911,7	108,8	4,3
Polska	2.338,3	142,8	3,5
Białoruś	2.105,6	134,8	3,1
Stany Zjednoczone	1.949,1	184,2	2,9
Niemcy	1.836,3	111,7	2,7
Kazachstan	1.832,6	127,8	2,7
Egipt	1.560,3	177,3	2,3
Węgry	1.367,1	110,7	2,2
Mołdawia	1.178,1	129,3	1,8
Holandia	1.118,0	146,0	1,7

Główni dostawcy towarów na Ukrainę w 2008 r.

Państwo	Wartość w mln USD	w % w stosunku do I poł. 2007	Udział % w całym imporcie
Rosja	19.414,2	115,3	22,7
Niemcy	7.165,2	122,9	8,4
Turkmenistan	5.631,7	119,6	6,6
Chiny	5.601,5	169,4	6,5
Polska	4.280,3	146,6	5,0
Kazachstan	3.118,8	184,9	3,6
Białoruś	2.809,6	194,4	3,3
Stany Zjednoczone	2.808,2	199,9	3,3
Japonia	2.795,7	198,8	3,2
Włochy	2.431,9	136,0	2,8
Uzbekistan	2.118,3	388,0	2,5
Rep. Korei	2.046,2	130,8	2,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy

Struktura towarowa handlu zagranicznego Ukrainy w 2008 r.

	Eksport			Import		
	mln USD	w % w stosunku do 2007	udział %	mln USD	w % w stosunku do 2007	udział %
Łącznie	67002,5	135,9	100,0	85534,4	141,1	100,0
I. Żywe zwierzęta, towary pochodzenia zwierzęcego	783,4	104,8	1,2	1702,0	220,7	2,0
II. Produkty pochodzenia roślinnego	5577,1	323,0	8,3	1462,5	169,9	1,7
III. Tłuszcze i oleje zwierzęce i roślinne	1945,8	113,3	2,9	612,8	157,9	0,7
IV. Gotowe produkty spożywcze	2524,3	120,5	3,8	2679,2	128,1	3,1
Artykuły rolno-spożywcze (I-IV)	10830,6		16,2	6456,5		6,7
V. Produkty mineralne	7046,1	164,8	10,5	25441,4	147,8	29,7
w tym:						
Surowce energetyczne	4109,2	156,2	6,1	22832,1	143,4	26,7
w tym:						
węgiel kamienny	554,3	208,3	0,8	2133,1	170,5	2,5
ropa naftowa (z uwzględnieniem kondensatu gazowego)	7,6	320,7	0,0	4513,6	99,1	5,3
gaz ziemny	2,1	211,8	0,0	9438,8	145,0	11,0
VI. Wyroby przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych	5045,4	124,3	7,5	6959,1	130,9	8,1
VII. Polimery, plastiki, guma i kauczuk	997,7	101,1	1,5	4476,8	131,1	5,2
Artykuły chemiczne (VI-VII)	6043,1		9,0	11435,9		13,3
IX. Drewno i wyroby z drewna	801,1	96,8	1,2	545,7	145,7	0,6
X. Wyroby celulozowo-papiernicze	874,4	113,9	1,3	1835,2	120,5	2,1
Wyroby drzewno-papiernicze (IX-X)	1675,5		2,5	2380,9		2,7
VIII. Skóry i futra oraz wyroby z nich	359,5	91,1	0,5	232,4	145,8	0,3
XI. Tekstylia	984,5	99,4	1,5	2099,2	141,2	2,5
XII. Obuwie, nakrycia głowy, parasole	178,1	119,9	0,3	531,1	243,8	0,6
Wyroby przemysłu lekkiego (VIII, XI-XII)	1522,1		2,3	2862,7		3,4
XIII. Wyroby z kamienia, gipsu, cementu, ceramiki, szkła	454,8	126,8	0,7	1276,4	128,7	1,5

	Eksport			Import		
	mln USD	w % w stosunku do 2007	udział %	mln USD	w % w stosunku do 2007	udział %
XIV. Kamienie szlachetne i drogocenne metale; wyroby z nich	146,8	98,7	0,2	1032,0	383,4	1,2
XV. Metale i wyroby z nich w tym:	27633,1	133,0	41,2	6390,0	134,7	7,5
72 żelazo i stal	22991,8	137,4	34,3	3299,3	147,3	3,9
73 wyroby z żelaza i stali	3534,5	121,4	5,3	1433,1	140,9	1,7
XVI. Maszyny i urządzenia w tym:	6341,1	127,4	9,5	13378,5	126,5	15,6
84 kotły, maszyny, aparaty, urządzenia mechaniczne	3497,8	127,7	5,2	9570,3	128,6	11,2
85 elektryczne maszyny i urządzenia	2843,3	127,0	4,2	3808,2	121,5	4,4
XVII. Środki transportu w tym:	4324,0	130,8	6,5	12091,3	147,2	14,1
86 pojazdy szynowe	2656,7	144,3	4,0	632,5	189,4	0,7
87 pojazdy kołowe	12438,4	124,5	1,9	11370,2	146,3	13,3
Wyroby przemysłu elektromaszynowego (XVI-XVII)	10665,1		16,0	25469,8		29,7
XVIII. Urządzenia optyczne i precyzyjne	242,9	119,3	0,4	1222,6	121,2	1,4
Pozostałe towary i wyroby	741,9		1,2	1565,5		1,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy